

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2016-1-2 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 16-14/205-89
Karar Tarihi : 20.04.2016

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Dr. Metin ARSLAN,
Doç. Dr. Tahir SARAÇ, Kenan TÜRK, Adem BİRCAN

B. RAPORTÖRLER: Hilmi BOLATOĞLU, Başak TEKÇAM, Metin DEMİRCİ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Soda Sanayii A.Ş.
İş Kuleleri, Kule-3, 34330, 4. Levent, Beşiktaş, İstanbul

(1) E. DOSYA KONUSU: Soda Sanayii A.Ş.'nin bazik krom sülfat pazarındaki uygulamaları ile bu pazardaki hakim durumunu kötüye kullandığı ve yatay/dikey nitelikteki rekabeti sınırlayıcı anlaşmalar vasıtası ile 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

(2) F. İDDİALARIN ÖZETİ: Kuruma yapılan başvuruda özetle;

- Deri üretiminin, üretimde krom tuzlarının kullanılmaya başlamasıyla büyük değişikliğe uğradığı; üretim prosesinin süresinin kısaldığı, derinin ısıya, ışığa ve yırtılmaya karşı dayanıklılığının arttığı, deriye yumuşaklık ve boyanabilirlik özelliklerinin kazandırıldığı,
- Günümüzde derilerin tabaklanmasında yaklaşık %80-90 oranında krom tuzlarının kullanıldığı, bu nedenle krom tuzu olan bazik krom sülfatın deri üretiminin temel girdilerinden birisini oluşturduğu,
- Tabaklama işlemi için ancak 3 değerlikli (Cr III) krom kullanıldığı ve bu kimyasalın yerine başka bir kimyasal kullanarak aynı kalitede deri elde etmenin mümkün olmadığı,
- Türkiye'de bazik krom sülfat ürününün sadece Soda Sanayii A.Ş. (SODA) tarafından üretilmekte olduğu ve söz konusu pazarda SODA'nın hakim durumda olduğu,
- SODA tarafından üretilen "Tankrom AB", "Tankrom SB" ve "Tankrom FS" komplekslerinin deri üretiminde en çok kullanılan bazik krom sülfat ürünleri olduğu,
- Türkiye'de faaliyet gösteren deri üreticilerinin, kullandıkları bazik krom sülfat ürününü uzun yıllardır SODA'dan temin ettikleri, fakat SODA'nın deri kalitesini doğrudan etkileyen bazik krom sülfat bileşenini yerli deri üreticilerine yurtdışı alıcılarına oranla çok daha yüksek fiyatlara sattığı ve yurtiçi alıcılar bakımından haksız ticari koşullar yarattığı,
- SODA'nın, bazik krom sülfat bileşenini yurtdışındaki alıcılara indirimli olarak satması nedeniyle mahrum kaldığı kar marjını, yurtiçi alıcılara aşırı fiyatlandırma yaparak kompanse etmeye çalıştığı,

16-14/205-89

- İlaveten, SODA'nın bayileri aracılığıyla gerçekleştirdiği satışlarda bayilerinin yeniden satış fiyatlarına müdahale ettiğinin düşünüldüğü, piyasadaki bayilerden fiyat talep edildiğinde tüm bayilerin benzer tekliflerde bulunmasının bu durumun bir göstergesi olduğu,
- Türkiye'deki tek üretici olması nedeniyle SODA'nın bayilerinin yeniden satış fiyatına müdahale etmesinin tüketicinin daha düşük fiyattan ürün elde edebilmesini engellediği,
- SODA'nın bayilerin fiyatlarına müdahale ederek piyasadaki fiyatları sabit tutmasının aynı zamanda yurt dışındaki alıcılara daha avantajlı fiyatlarla satış yapma yönündeki politikasını desteklediği,
- SODA'nın Türkiye'deki tek bazik krom sülfat üreticisi olmasının yanında dünyadaki en büyük bazik krom sülfat üreticilerinden biri olduğu, deri üretiminin temel girdisi olan bazik krom sülfatın kalitesinin işleme sonucunda elde edilen derinin niteliği ve değeri açısından çok önemli olduğu, ithalat yoluyla temin edilen bazik krom sülfatın gereken girdi kalitesini sağlayamadığı, dolayısıyla ithalatın SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat ürününe ikame olamayacağı,
- Türkiye'deki deri üreticilerinin söz konusu kalite farkına rağmen yurtdışındaki tedarikçilerden sipariş verdiklerinde ise tedarikçilerin Türkiye pazarına satış yapmadıklarını belirterek deri üreticilerinin taleplerini reddettiği,
- SODA'nın eşit durumdaki Türk ve yabancı deri üreticilerine farklı koşullarla davrandığı, yurtiçi ve yurtdışı alıcılar arasında fiyat ayrımcılığı yaptığı ve Türk deri üreticilerine aşırı fiyat uygulamak suretiyle yerli üreticileri rekabette dezavantajlı konuma getirdiği

iddia edilerek, SODA hakkında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 9. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihlalden önceki durumu koruyucu nitelikte ve nihai kararın kapsamını aşmayacak şekilde geçici tedbir alınması ile 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca doğrudan soruşturma açılması için gerekli işlemlerin yapılması talep edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 05.01.2016 tarih ve 33 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 11.02.2016 tarihli, 2016-1-002/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 18.02.2016 tarihli Rekabet Kurulu (Kurul) toplantısında görüşülmüş ve 16-05/112-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 11.04.2016 tarih ve 2016-1-002/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; SODA hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı ve şikayetin reddedilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir. Raportörlerden Hilmi BOLATOĞLU tarafından, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde, aşırı fiyata müdahale edilmesine cevaz veren bir hukuki düzenlemenin bulunmadığı farklı gerekçesiyle, 2016-1-002/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu'nun "3.1.2. Aşırı Fiyat İddialarına İlişkin Değerlendirme" başlıklı bölümüne katılmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüs: Soda Sanayii A.Ş.

- (5) Halka açık bir şirket olan SODA, 1935 yılında kurulan Şişecam Topluluğu (ŞİŞECAM) bünyesinde yer almaktadır. ŞİŞECAM; düzcam, cam ev eşyası, cam ambalaj ve kimyasallar alanında faaliyet göstermektedir. Kimyasallar grubunda ise ŞİŞECAM, soda, krom kimyasalları, cam elyaf, endüstriyel hammadde, vitamin K3 türevleri, sodyum metabisülfid alanlarında faaliyet göstermektedir.

16-14/205-89

- (6) Kimyasallar grubu bünyesinde yer alan SODA, Türkiye, Bulgaristan, Bosna Hersek, İtalya'daki üretim tesisleri ve Çin'deki şirketi ile faaliyetlerini sürdürmektedir.
- (7) 1969 yılında kurulan Soda Fabrikası ve kimyasallar grubuna 1982 yılında katılan Kromsan Krom Bileşikleri Fabrikasında üretilen kimyasallar; cam, deterjan, kimya, deri ve ilaç sanayi başta olmak üzere yüzden fazla üründe ana girdi olarak kullanılmaktadır.
- (8) Soda Fabrikasında üretilen; rafine sodyum bikarbonat, ağır ve hafif soda, sodyum sülfat ürünleriyle başta cam sanayi olmak üzere deterjan, kimyasal madde üretimi, kâğıt, tekstil, gıda ve hayvan yemi sektörlerinde kullanılmaktadır. Dünyanın en büyük bazik krom sülfat üretim tesislerinden olan Kromsan Fabrikası ise sodyum bikromat, bazik krom sülfat, krom sintan, kromik asit ve krom III ürünleri üretmektedir. SODA; Kromsan Fabrikasında üretilen sodyum bikromat, Tankrom markasıyla bazik krom sülfat, Resintan markasıyla krom sintan, Kromofix markasıyla magnezyum oksit bazlı bazifikasyon malzemesi ve krom III ürünleri ile başta deri sanayi olmak üzere, metal kaplama, ahşap koruma ve daha birçok sektörün ana tedarikçisi konumundadır.
- (9) Dünyanın lider sodyum bikromat ve bazik krom sülfat üreticisi konumunda olan SODA¹. İtalya'daki üretim ve dağıtım şirketi Cromital firması, ayrıca Çin'deki Shanghai ve Guangzhou satış teşkilatı ve depoları ile yurtdışı bazik krom sülfat pazarlarındaki faaliyetlerini sürdürmektedir.

I.2. Sektöre İlişkin Bilgiler²

- (10) Deri işleme prosesi; ıslatma ve yumuşatma, kıl giderme ve kireçlik, kireç giderme ve sama, yağ giderme, piklaj, tabaklama, retenaj ve boyama/finisaj aşamalarından oluşmaktadır. İnceleme konusu bazik krom sülfat, ağırlıklı olarak derinin tabaklanması aşamasında kullanılmaktadır.
- (11) 20. yüzyıl başında krom tuzlarının tabaklamada kullanılmaya başlaması ile deri üretimi büyük değişikliğe uğramıştır. Krom tuzlarının kullanılmasıyla birlikte üretim prosesinin süresi kısaltılmış, derinin ısıya, ışığa, yırtılmaya karşı dayanıklılığı artırılmış ve deriye, yumuşaklık ve mükemmel boyanabilirlik özellikleri kazandırılmıştır. Günümüzde tabaklanan derilerin %80-90'ının tabaklanmasında krom tuzları kullanılmaktadır³. Bu nedenle günümüzde deri üretiminin temel girdilerinden birisini bazik krom sülfat oluşturmaktadır.
- (12) Her ne kadar derinin birden fazla madde ile tabaklanabilmesi mümkün olsa da; farklı maddelerle ve usullerle tabaklanan derilerin farklı amaçlara hizmet ettiği görülmektedir. Mineral tabaklama maddelerinin kullanılması, deriye bitkisel tabaklanmış bir deriden daha farklı bir karakter kazandırmaktadır. Mineral tabaklanmış bir deri, bitkisel tabaklanmış deriye nazaran daha yumuşak, hafif, esnek ve daha fazla uzama kabiliyetindedir. Bitkisel tabaklayıcıların kendine özgü kahverengi-kızılımtırak renklerinin deriye geçmesi ve bu tonlarda elde edilen deri renginin değiştirilmesinde yaşanan sıkıntılardan dolayı krom ile tabaklanan derinin boyanması ve yağlanması daha kolaydır. Bununla birlikte, mineral tabaklamada kullanılan ürünler soğuk suda dahi kolayca çözünebilmektedir ve nüfuz etme kabiliyetleri bitkisel tabaklayıcılara nazaran daha yüksektir. Ayrıca kromla tabaklama maliyeti bitkisel tabaklama maliyetinden oldukça düşüktür. Bu özelliklerinden dolayı mineral tabaklama giderek yayılmış ve günümüz modern deri anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

¹ http://www.sisecamkimyasallar.com/wp-content/uploads/2014/03/TR_2015Q3.pdf (Son erişim tarihi: 31.03.2016)

² Bu bölümün hazırlanmasında <http://www.sisecamkimyasallar.com/tr/> adresinde yer alan bilgiler, yatırımcı sunumları ve faaliyet raporları ile başvuru dilekçesinde yer alan bilgilerden yararlanılmıştır.

³ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Deri Sektörü, 2012.

16-14/205-89

- (13) Mineral tabaklama yönteminde en sık başvurulan yöntem ise kromla tabaklamadır ve tabaklama işleminin gerçekleşmesini sağlayan ana kimyasal madde bazik krom sülfattır. Bazik krom sülfat bileşeninin yanı sıra, mineral tabaklamada -bazik krom sülfat kadar yaygın kullanılmıyor olsa da- alüminyum, zirkonyum, titanyum ve demir tuzları da kullanılabilir. Nitekim bazik krom sülfat üretiminin tamamı da deri sanayii tarafından tüketilmektedir.
- (14) Alüminyum kullanılarak yapılan tabaklama, tek başına kullanıldığında tabaklamada yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle alüminyum pratikte diğer tabaklayıcılar ile kombine edilerek tabaklama işleminde kullanılmaktadır. Ancak her halükarda, alüminyum tuzu ile tabaklanmış bir deri kromlu deriye nazaran yatık, sert, gevrek ve yıkandıkça özelliklerini kaybeden bir deridir. Öte yandan; kromlu deri 100°C'nin üzerinde büzülme gösterirken, alüminyumla tabaklanmış deri 70°C'de büzülme sıcaklığına sahiptir. Bu duruma ek olarak, alüminyumla tabaklamada yağlarla deri üzerinde oluşan alüminyum sabunları boyama ve finisajda güçlük yaratmaktadır.
- (15) Zirkonyum bakımından ise tuzunun asit derecesi ve yüksek maliyeti, bu yöntemin ticari yönden kabul edilebilirliğini sınırlandırmakta ve ilgili yöntemin krom tabaklamaya rakip olmasını engellemektedir. Zirkonyum tuzları son zamanlarda kromlu derilerde retenaj maddesi olarak fazlasıyla kullanılmakta olup, derilere dolgunluk ve sıkı bir cilt yüzeyi vermektedir.
- (16) Demir tuzları kullanılarak yapılan tabaklamada; hidroksil asitlerin maskeleyen maddesi olarak kullanılmasıyla başarı sağlanabilmesine karşın, uygun kaliteye ulaşmada pek çok zorluk yaşanmaktadır. Tabaklamada kullanılan demir tuzları, bitkisel tabaklama elemanları ile uyuşmayarak deri içinde koyu (mürekkep) renkli demir-tanen kompleksleri oluşturmaktadır. İşlemin karışıklığı ve iyi bir tabaklama için maskeleyen elemanlarının gerekliliği dikkate alındığında; demir tuzlarının tabaklama elemanı olarak kromdan pahalı olduğu ve tabaklamada krom tuzlarına nazaran teknolojik bir üstünlük sağlayamadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle demir tuzları da, mineral tabaklamada tercih edilen bir ürün olma niteliği kazanamamıştır.
- (17) Bazik krom sülfat ise inorganik yöntem ile indirgenerek elde edilen genel kimyasal kompozisyonu $Cr(OH)SO_4$, NH_2O olan krom kompleksidir. Tabaklamada ve retenajda, her türlü deri işleminde kullanılabilen bazik krom sülfat kompleksi, büyükbaş ve küçükbaş derilerde tola ağırlığı üzerinden %6-10, kürk işleminde banyo miktarı üzerinden %15-25 g/l oranlarında kullanılır⁴. Bazik krom sülfatın kuvvetli maskeleyen özelliği, ürünün kalitesi açısından çok önemli olan anyonik yapıyı verir. Böylece, kromun deriye penetrasyonunu artırır. Öte yandan, bazifikasyonun hızlı ve düzensiz yapılması nedeniyle derinin kesitinde ve yüzeyinde oluşabilecek homojen olmayan krom dağılımı önlenir ve mamul deri kalitesi artırılır. Tüm bu özellikler, deri üretiminde bazik krom sülfatı diğer ürünlere nazaran daha avantajlı konuma getirmektedir.

I.3. İlgili Ürün Pazarı

- (18) İlgili ürün pazarının tespitinde; fiyatı, kullanım amacı ve niteliği bakımından birbiriyle değiştirilebilir veya ikame edilebilir olarak kabul edilen bütün mal veya hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınmakta, tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilmektedir.

⁴<http://www.sisecamkimyasallar.com/tr/faaliyet-alanlarimiz/krom-kimyasallari/cr-ii-yuzey-islem-kimyasallari/tankrom-ab-tr/> (Son erişim tarihi:04.04.2016)

- (19) SODA'nın bayileri ile imzalamış olduğu anlaşmalara menfi tespit belgesi verilmesi/muafiyet tanınması talebinin incelendiği 17.06.2005 tarih ve 05-40/553-134 sayılı Kurul kararında ilgili ürün pazarı "hafif soda ve deri kimyasalları" olarak tanımlanmıştır. Söz konusu kararda ilgili ürün pazarına ilişkin yer verilen açıklamalarda,

"İlgili başvuruların konusunu; hafif soda ve deri kimyasalları oluşturmaktadır. Hafif soda; esas bileşimi sodyum karbonat (Na₂CO₃) olan, beyaz, toz halinde ve suda kolayca çözünebilen kimyevi bir maddedir. Cam, tekstil, deterjan, kimya sanayi ve deri sanayi gibi birçok sektörde kullanılmaktadır. Deri kimyasalları ise deri tabaklama işlemlerinde kullanılan krom bazlı kimyasal ürünlerdir. İşbu karar kapsamında, söz konusu ürünlere ilişkin ayrıntılı bir değerlendirme yapmaya gerek bulunmayıp, ilgili ürün pazarı "hafif soda" ve "deri kimyasalları" olarak tanımlanmıştır."

ifadelerinin kullanıldığı ve söz konusu ürünlere ilişkin ayrıntılı bir değerlendirmeye gerek duyulmadığı görülmektedir.

- (20) SODA, Oxyvit Kimya San. ve Tic. A.Ş., Cromital S.p.A., Societe Italiana Per Le All'estro S.p.A. ve Cheminvest Türkiye Deri Kimyasalları Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından kurulacak Sintan Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. adlı ortak girişime izin verilmesi talebinin incelendiği 05.10.2006 tarih ve 06-70/936-270 sayılı Kurul kararında ise ilgili ürün pazarı "sepilme-tabaklama işlemlerinde kullanılan kimyasal maddeler" olarak tanımlanmıştır. Söz konusu kararda ilgili ürün pazarına ilişkin yer verilen açıklamalarda,

"Deri tabaklama-sepilme ve retenaj işlemlerinde kullanılan maddeler pazarına bakıldığında, oldukça geniş bir ürün yelpazesi ile karşılaşılacakla beraber, bu kimyasallar içinde en çok kullanılan madde, Soda Sanayi'nin de ürettiği bazik krom sülfattır. Sodyum bikromat da bir tabaklama kimyasalı olarak gözükmesine rağmen, aslında bazik krom sülfat üretiminde girdi olarak kullanılan ve kromit cevheri kullanılarak üretilen bir ara hammaddedir. Dolayısıyla, tespit edilen ilgili ürün pazarında kullanılan kimyasallarda ağırlık yaklaşık %60-70 'lik bir oranla krom bazlı deri tabaklama kimyasallarındadır. "

ifadelerinin kullanıldığı ve devralınan şirketin faaliyet alanları ile işlemin niteliği göz önüne alınarak ilgili ürün pazarının "sepilme-tabaklama işlemlerinde kullanılan kimyasal maddeler" şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

- (21) Her ne kadar geçmiş tarihli Kurul kararlarında, dosyanın gerekleri doğrultusunda ilgili ürün pazarının "deri kimyasalları" ve "sepilme-tabaklama işlemlerinde kullanılan kimyasal maddeler" şeklinde geniş tanımlanması yeterli görülmüşse de; işbu dosya konusu iddialar çerçevesinde daha detaylı bir ayrıma gitme gereği nedeniyle, yukarıda "Sektöre İlişkin Bilgiler" bölümünde yer verilen açıklamalar doğrultusunda, deri üretiminde bazik krom sülfat ürününün kullanılması ve bu kimyasalın kalitesinin, işleme sonucunda elde edilen derinin niteliğini ve değerini önemli ölçüde etkilemesi nedeniyle bazik krom sülfatın diğer kimyasallardan ayrılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle işbu dosya kapsamında ilgili ürün pazarı "bazik krom sülfat pazarı" olarak tanımlanmıştır.

I.4. İlgili Coğrafi Pazar

- (22) Bazik krom sülfat ürününün pazar koşulları bakımından ülkenin tamamında homojen özelliklere sahip olması ve önemli değişiklik göstermemesi nedeniyle ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

I.5. Yapılan İnceleme ve Tespitler

I.5.1. Yerinde İncelemede Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (23) Önaraştırma kapsamında SODA'da yapılan yerinde incelemede alınan belgeler içerisinde SODA'nın yetkili satıcılarına göndermiş olduğu "Satış Sirküleri" örnekleri, doğrudan satış gerçekleştirdiği müşterilere ilişkin bilgiler, "Yurtiçi Yetkili Satıcılık Sözleşmesi" örneği ve Mart 2016 tarihli "Yurtiçi Değerlendirme Sunumu" bulunmaktadır.
- (24) Ayrıca yerinde inceleme sonrasında Krom Pazarlama ve Satış Grup Müdürü (.....) ve Yurtiçi Satış Müdürü (.....) ile yapılan görüşmede aşağıdaki hususlar ifade edilmiştir:

"Tankrom AB, tankrom SB, tankrom FS, tankrom F24, tankrom OBM ve Ecol-Tan bazik krom sülfat kimyasalına ait markalardır. Söz konusu ürünler deri üreticilerine satılmaktadır. Dünyada deri tabaklamanın yaklaşık %90'ı bazik krom sülfat ile gerçekleştirilmektedir. Bazik krom sülfatın deri sanayindeki maliyet içerisindeki oranı %0,5-0,8 aralığındadır. Türkiye'deki üretimi yalnızca Soda Sanayi A.Ş. gerçekleştirmekte, ithalat ise yaklaşık %10-15 civarındadır. Soda Sanayi A.Ş. olarak bayilerimiz aracılığıyla olduğu gibi doğrudan kendimiz de ürünü satabilmekteyiz. Müşteriler yayımladığımız sirkülerdeki fiyat üzerinden bizden alabileceği gibi yetkili satıcılardan da alabilirler. Bayinin fiyatına müdahale etmemiz söz konusu değildir. Müşterilerin yetkili satıcılardan ürünü temin etmeleri bizim de tercih ettiğimiz bir durumdur. Şirketimiz iskonto usulüne göre çalışmakta olup yetkili satıcılara (.....) iskonto uygulanmaktadır. Bayilerin fiyat politikası üzerinde herhangi bir tasarrufumuz bulunmamaktadır. Taşıma, vade, miktar gibi durumlar nedeniyle bayinin fiyatta değişiklikler yapması mümkündür. Şirketimiz, talepleri anında karşılama odaklı olarak çalışmakta ve minimum 15 günlük satış miktarı kadar stok tutulmaktadır."

I.5.2. SODA'nın Yetkili Satıcıları ile Yapılan Görüşmelerde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (25) Önaraştırma kapsamında SODA'nın yetkili satıcısı olan Herkim Kimyevi Maddeler Pazarlama A.Ş. (HERKİM) ile yapılan görüşmede teşebbüs yetkilisi tarafından aşağıdaki hususlar ifade edilmiştir:

"Soda Sanayii A.Ş. eskiden çok daha güçlü konumdaydı. Fakat daha sonra ithalat seçeneği devreye girdi. İran, Kazakistan vb. ülkelerden birkaç yıldan beri ithalat yapılıyor. Bazik krom sülfat ürününü ithal etmek maliyet olarak daha avantajlı değildir. İthalat sadece vade gibi konularda Soda Sanayi A.Ş.'den farklı seçenekler sunulabilir. Toplu miktarda alım yapabilen müşteriler için ithalata yönelmek mantıklı olabilir. Ham derinin işlenmesinde kullanılan kimyasal madde maliyetin yaklaşık (.....)'ını oluşturmaktadır. Krom ise bunun içerisinde tahminen (.....)'lik paya sahip olabilir. Kromun fiyatı herkes tarafından bilinmekte olup çok da fazla değişiklik göstermez.

Soda Sanayi A.Ş.'nin fiyat konusunda bize herhangi bir dayatması bulunmamaktadır. Satış yapılan müşterilere ilişkin bir yönlendirmeleri de yoktur. Tek kısıtımız vade süresinin kısa olması ve teminat mektubu zorunluluğudur. Krom zaten çok düşük kâr marjı olan bir ürün. Eskiden krom satışında vade konusunda daha esnek davranmaktaydık. Ancak deri sektörünün ciddi sıkıntılar yaşıyor olması nedeniyle artık uzun vadeli satış gerçekleştirmemekteyiz. Piyasada uygulanan ortalama vade (.....) iken bizim (.....) vade uyguladığımız müşteriler oldu. Vade süresinin kısalması deri üreticilerinin şikayet etmesine neden olmuş olabilir.

Soda Sanayi A.Ş.'nin ürettiği bazik krom sülfat ithalata nazaran daha kaliteli olup ithalatta ürünün saflık yüzdesi istenilen değerde olmayabilmektedir. Ayrıca krom

ucuz olmasına rağmen navlun masrafları ve depolamaya ilişkin maliyetler ithalatı cazip kılmamaktadır.”

- (26) SODA'nın bir başka yetkili satıcısı olan Hmk Kimya Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (HMK) ile yapılan görüşmede ise teşebbüs yetkilisi tarafından aşağıdaki hususlar ifade edilmiştir:

“Soda Sanayi A.Ş.’nin üzerimizde herhangi bir fiyat baskısı bulunmamaktadır. Hatta fiyat kırma konusunda çok düşük marjlar ile çalıştığımız için sıkıntılıyız. Ayrıca Soda Sanayi A.Ş.’nin bölge paylaşımı gibi bir uygulaması da bulunmamaktadır.

Soda Sanayi A.Ş.’nin ürünü Lanxess ile beraber dünyadaki en kaliteli üründür. Şu anda Lanxess ürünü Türkiye’deki bazı bayiler tarafından ithal edilmektedir. Biz de şirket olarak zamanında Hindistan’dan ithalat yapmıştık. İthalat konusunda Soda Sanayii A.Ş. ya da yasal mevzuat kaynaklı herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Fakat kaliteli ürün bulmak kolay olmadığı için diğer markalar pek tercih edilmez.

Kromun toplam deri maliyeti içerisindeki oranı maksimum (.....) civarında olup en büyük maliyet kalemi (.....) varan oran ile ham deridir. Krom inorganik bir madde olduğu için krom dışında organik tabaklama yöntemleri de bulunmaktadır fakat maliyetleri çok yüksek olduğu için pek fazla tercih edilmez.”

I.5.3. SODA'nın Gönderdiği Bilgiler

- (27) SODA tarafından gönderilen yazıda;

- Günümüzde dünyada tabaklama işleminin %90'ının bazik krom sülfat ile yapıldığı,
- Küresel bazik krom sülfat pazarının yıllık 380-400 bin ton seviyesinde olduğu,
- Şişecam Kimyasallar Grubu altında faaliyet gösteren Kromsan Fabrikasının yıllık (.....) ton üretim kapasitesi ile dünyanın en büyük bazik krom sülfat üretim tesisi olduğu,
- Zengin kromit yataklarına sahip olan Türkiye'deki cevherin yüksek kalitede bazik krom sülfat üretmeye uygun olmaması sebebiyle üretimde kullanılan ana hammaddenin ithal edildiği,
- SODA'nın bazik krom sülfat ürünlerini Tankrom markası ile her yıl 60'tan fazla ülkeye ihraç ettiği, Tankrom ürünlerinin aralarında Çin, G.Kore, Pakistan'ın da bulunduğu birçok ülkede pazar lideri olduğu,
- Türkiye deri sektörünün, 2013 sonunda en önemli iki ihracat pazarı olan Ukrayna ile Rusya arasında başlayan jeopolitik krizden oldukça etkilenerek 2014 ve 2015 yıllarında büyük düşüş yaşadığı, 2013 yılında 21.480 ton bazik krom sülfat ihraç edilmiş iken bu miktarın 2014 yılında 17.206 tona, 2015 yılında ise 15.082 tona gerilediği;
- İhracat yapılan ülkelerin uyguladıkları vergi oranları, gümrük duvarları, ülkeler arasındaki bölgesel ve ikili anlaşmalardan kaynaklanan rekabet dezavantajları ve sevkiyat problemi gibi birçok konunun SODA'nın satış stratejisini etkilediği, giderek tüm dünyada daha sık görülmeye başlanan ani ekonomik ve politik değişikliklerin SODA'nın oldukça geniş bir coğrafyada gerçekleştirdiği ihracatlar üzerinde zorlayıcı bir unsur oluşturduğu,
- Bazik krom sülfatın ithalatı ile ilgili herhangi bir kısıtlamanın bulunmadığı, ürünün Kazakistan, Rusya ve Romanya başta olmak üzere birçok ülkeden düzenli olarak ithal edildiği,
- SODA'nın krom kimyasallarında 2015 yılında en fazla alım yapan yetkili satıcısı Arba Kimya Deri İml. San. Nak. ve Eğt. Hiz. Tur. Tic. Ltd. Şti.'nin (ARBA) aynı zamanda Lanxess firmasının da Türkiye distribütörü olduğu ve her iki firmanın bazik

krom sülfat ürününü de sattığı, ayrıca diğer bazı yetkili satıcıların da zaman zaman rakip ürünlerin ithalat ve satışını yaptıkları, SODA'nın yetkili satıcılarını hiçbir koşul altında direkt veya dolaylı olarak etki altına almaya teşebbüs etmediği, hiçbir yetkili satıcının münhasırlığının bulunmadığı,

- SODA'nın satış politikasının şeffaf ve net olduğu, afişe fiyat listesinin son kullanıcıya yönelik olmak üzere yayımlandığı, yetkili satıcılara liste fiyatı üzerinden ıskonto uygulandığı, ıskonto oranının ise tüm yetkili satıcılar için aynı olduğu, son kullanıcıların dilemesi halinde minimum sipariş miktarının altına düşmemek şartıyla SODA'dan doğrudan alım yapabilmeye imkanına sahip olduğu,
- 2012 yılında SODA'nın üretiminin grev sebebiyle 47 gün durduğu, bu süre zarfında bazik krom sülfat ihracatının sözleşmeli satışlar haricinde tamamen durdurularak mevcut stokların yurt içindeki tabakhanelerin ihtiyaçlarına tahsis edildiği, ilaveten rakip üreticilerden ve ŞİŞECAM'ın İtalya'daki şirketi olan Cromital SpA'dan ithalat yapıldığı, 2012 yılında SODA'nın yurt içi satışlarının (.....) tonunun ithal edilen üründen oluştuğu,
- Tankrom AB, Tankrom SB, Tankrom OBM ve ecol-tan ürünlerinin tabaklamada aynı oranda kullanıldığı takdirde birbirine ikame olduğu, Tankrom SB'nin yurt içinde satılan en düşük fiyatlı bazik krom sülfat olduğu, Tankrom FS ve Tankrom F24'nin ise genellikle tabaklamadan sonraki proseslerden biri olan krom retenajda kullanılan özellikli bazik krom sülfat ürünleri olduğu,
- SODA'ya ait know-how ile geliştirilen ecol-tan markasının, krom tabaklama prosesinin çevreye olan olumsuz etkilerini minimuma indiren inovatif bazik krom sülfat ürünü olduğu, tabakhanelerin ecol-tan markasını kullanıp kullanmamalarının teknik bir konu olduğu, ürünün fiyatının yüksekliğine rağmen bazı tabakhaneler tarafından düzenli kullanılmasının bazik krom sülfatın deri üretiminin toplam maliyetindeki payının ne kadar düşük olduğunu gösterdiği,
- Deri üretimi maliyetinde ana kalemin (.....) varan oran ile ham deri olduğu, kimyasallar ve enerji maliyetinin (.....) bölümünü oluşturduğu, kalan (.....) payın işçilik ve diğer giderlere ait olduğu, bazik krom sülfat ürününün toplam maliyetteki payının ise (.....) seviyesinde olduğu,
- Türkiye deri üretim sektörünün 2013 yılından beri küçülmekte olduğu, Rusya'nın son dönemde Türkiye'den yapılan ithalatı zorlaştırması ile yurt içi bazik krom sülfat pazarının 2016 yılı Ocak ayında 1.000 ton seviyesine gerilemesinin sorunun derinleşerek devam ettiğini gösterdiği

ifade edilmektedir.

1.5.4. Lanxess Kimya Tic. Ltd. Şti.'nin (Lanxess Türkiye) Gönderdiği Bilgiler

- (28) Yapılan görüşmeler kapsamında, Türkiye'de mevcut durumda SODA ile aynı kalitede bazik krom sülfat ürününün LANXESS AG'ye (LANXESS) ait olduğu, ayrıca ve SODA'nın dünyadaki en büyük rakibinin LANXESS olduğu belirtilmiştir⁵. Bu kapsamda, Lanxess Türkiye'den bazik krom sülfat pazarında Türkiye'de faaliyette bulunduğu süre, satış fiyatları, maliyet kalemleri ve elde edilen pazar payına ilişkin bilgi ile bazik krom sülfat pazarına yönelik olarak ithalat koşullarına ve pazara giriş engellerine ilişkin açıklama talep edilmiştir.

⁵ ARBA ile yapılan telefon görüşmesinde, tüketici profili olarak SODA ve LANXESS müşterileri arasında ölçek, bölge vb. herhangi bir ayrışma bulunmadığı, fiyatın bütün tüketiciler nezdinde en önemli kriter olduğu; fiyat değişikliğinde tüketicilerin de kullandıkları markayı değiştirdiklerinin gözlemlendiği belirtilmiştir. Ayrıca, Lanxess ürününün daha çok şirketin fabrikalarının bulunduğu Romanya, Rusya, Kazakistan ve Hindistan'dan ithal edildiği bilgisi verilmiştir.

- (29) Lanxess Türkiye tarafından gönderilen cevabi yazıda, LANXESS'in Türkiye'deki iş birimi olarak 14.12.2011 tarihinde kurulan Lanxess Türkiye'nin, 01.06.2012'den itibaren faaliyetlerini kendi adı altında sürdürmeye başladığı ifade edilmiştir. LANXESS'in bazik krom sülfat için Türkiye pazarında hem acente hem de distribütör firma üzerinden işlem yaptığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, bazik krom sülfat pazarına giriş önünde herhangi bir engel bulunmadığı, Lanxess Türkiye'nin faaliyetleri kapsamında karşılaştığı toplam maliyet içerisinde ithalat vergisinin (.....) oranında olduğu; gümrük, navlun ve nakliye masraflarının (.....)/ton olduğu; bunlar haricinde depolama maliyetinin bulunduğu ifade edilmektedir.
- (30) Gönderilen bilgilerden, LANXESS'in 2012, 2015 ve 2016 (Ocak-Mart)'da Türkiye'de satış gerçekleştirdiği; bu dönemdeki satış fiyatlarının sırasıyla (.....) ABD Doları/ton, (.....) ABD Doları/ton ve (.....) ABD Doları/ton olduğu; pazar payının ise (.....) ve (.....) olarak gerçekleştiği görülmektedir.
- (31) Bununla birlikte, LANXESS'in temsilciliğini yapmakta olan ve aynı zamanda SODA'nın en büyük yetkili satıcılarından biri olan ARBA'dan da LANXESS ürünlerine ilişkin satış fiyatları talep edilmiştir. Gönderilen cevabi yazıda, satış fiyatının⁶ 2012 yılında (.....) ABD Doları/ton, 2015 yılında (.....) ABD Doları/ton, 2016 yılında ise (.....) ABD Doları/ton olarak gerçekleştiği belirtilmiştir.

1.5.5. Türkiye Deri Sanayicileri Derneği'nin Gönderdiği Bilgiler

- (32) Türkiye Deri Sanayicileri Derneği (TDSD) tarafından gönderilen yazıda,
- Deri işleme sürecine ilişkin olarak yapılacak maliyet analizinde, maliyet kalemlerinin oransal değerlerinin işçilik ve deri türü gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği, bu nedenle ancak ortalama bir maliyet analizinin mümkün olduğu,
  - 1 ton ham deriyi nihai ürüne çevirebilmek için harcanan ortalama maliyetin (.....) ABD Doları olduğu, söz konusu maliyet kalemlerinden; ham deri alım maliyetinin (.....) ABD Doları (toplam maliyet içerisindeki oranı (.....)), işlenti kimyasal maliyetlerinin (.....) ABD Doları (toplam maliyet içerisindeki oranı (.....)), genel gider maliyetlerin ise (.....) ABD Doları (toplam maliyet içerisindeki oranı (.....)) olduğu,
  - İşlenti kimyasal maliyetlerinden; tabaklama prosesi için gerekli krom maliyetinin (.....) ABD Doları (işlenti kimyasal maliyeti içerisindeki oranı %(.....)), alt işlenti bölümü için krom hariç diğer kimyasallar maliyetinin (.....) ABD Doları (işlenti kimyasal maliyeti içerisindeki oranı (.....)), retenaj bölümü için gerekli kimyasallar maliyetinin (.....) ABD Doları (işlenti kimyasal maliyeti içerisindeki oranı (.....)) ve finisaj bölümü için gerekli kimyasallar maliyetinin (.....) ABD Doları (işlenti kimyasal maliyeti içerisindeki oranı (.....)) olduğu,
  - Bazik krom sülfat ürününün fiyatının işlenmiş deri fiyatı içerisindeki oranının yaklaşık (.....)⁷ seviyesinde olduğu,
  - Bazik krom sülfat ürününün ithalatının oldukça kısıtlı olarak yapılmakta olduğu, bunun en önemli sebebinin ise SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat ile yurtdışından ithal edilen bazik krom sülfat arasında gerek nitelik gerekse nicelik bakımından ciddi farklılıkların bulunması olduğu,

⁶ Fiyat bilgisi LANXESS'in Tankrom AB'ye karşılık gelen ve piyasada en çok talep edilen ürününe aittir.

⁷ Bazik krom sülfatın toplam maliyet içerisindeki oranının, SODA tarafından (.....) arasında, Kaçar Kimya Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (KAÇAR) tarafından (.....), HERKİM tarafından (.....) arasında, HMK tarafından (.....), ARBA tarafından (.....) arasında olduğu ifade edilmiştir.

- SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat bileşeninin kalite bakımından ikamesinin bulunmadığı, bu nedenle yerli deri üreticilerinin faaliyetlerinin SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat ürününe bağımlı durumda olduğu,
- Bazik krom sülfatın ithalatı ile ilgili herhangi bir yasal kısıtlamanın bulunmadığı, buna rağmen ithal ürünün kalite açısından SODA tarafından üretilen bazik krom sülfata ikame olmaması nedeniyle gerçekleştirilen ithalatın oldukça kısıtlı olduğu, ayrıca yurtdışındaki bazı tedarikçilerin bilinmeyen sebeplerle Türkiye'ye mal satmaktan imtina ettiği, dolayısıyla ithalatta –yasal olmasa bile- fiili engellerin varlığından söz edilebileceği,
- Türkiye'de SODA dışında bazik krom sülfat üreten herhangi bir üreticinin bulunmadığı, yurtdışındaki sınırlı sayıda distribütörden alım yapılabilmesi mümkün olmakla birlikte alım miktarlarının sınırlı olduğu

ifade edilmektedir.

I.5.6.Sözleşme Örneği

- (33) SODA ile yetkili satıcıları arasında imzalanmakta olan “Yurtiçi Yetkili Satıcılık Sözleşmesi”nin⁸ (Sözleşme) konusu, SODA'nın üretmekte olduğu ürünlerin yetkili satıcılar tarafından pazarlanması ve dağıtımı ile tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini kapsamaktadır. Sözleşme'nin içeriğinde yer alan rekabet hukuku ile ilgili hükümlere aşağıda yer verilmektedir:

2. Ana Satış Bölgesi

YETKİLİ SATICI'nın ana satış, bölgesi, depo ve satış personeli bakımından yerleşik olduğu ildir.

Yetkili satıcı diğer tüm illerde istediği şekilde satış yapmakta, depo açmakta ve aktif satış ve pazarlama faaliyetlerinde bulunmakta serbesttir.

5. Sağlayıcının Hak ve Yükümlülükleri

...

5.2. SAĞLAYICI, YETKİLİ SATICI'nın ana satış bölgesindeki kamu kuruluşlarına, Sözleşme Konusu Ürünler'i üretiminde hammadde olarak kullanan sanayicilere ve diğer kullanıcı çevrelere doğrudan satış yapabilir, istediği yerde dilediği kişi ve kuruluşlara yeni yetkili satıcılıklar verebilir, gerektiğinde kendisine bağlı şubeler, dağıtım şirketleri, depolar açabilir.

9. Sözleşme Süresi

İşbu Sözleşme, 20.12.2013 tarihinden geçerli olmak üzere bir yıllıktır ve 20.12.2014 tarihinde sona erecektir. YETKİLİ SATICI, sözleşmenin sona erme tarihinden en az bir ay önce sözleşmeyi bir yıl daha uzatma isteğini SAĞLAYICI'ya yazılı olarak bildirir. SAĞLAYICI'nın bu talebi kabul etmesi halinde sözleşme bir yıl daha uzamış kabul edilir.

⁸ Rekabet Kurulunun 17.06.2005 tarihli ve 5-40/553-134 sayılı kararı ile SODA'nın yeniden satıcıları ile akdettiği “Deri Kimyasalları Yetkili Satıcılık Sözleşmesi”nin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, söz konusu kararda incelenen sözleşmenin mevcut durumda geçerli olan sözleşme ile büyük ölçüde farklılaştığı görülmektedir.

- (34) Sözleşme hükümleri incelendiğinde; yetkili satıcıya münhasır bir bölgenin tahsis edilmediği gibi yerleşik olduğu il dışındaki aktif ve pasif satışlarının da kısıtlanmadığı, SODA'nın, yetkili satıcının yerleşik olduğu ilde kendisinin doğrudan satış yapabileceği, bunun yanında SODA'nın başka satıcılar vasıtasıyla da yetkili satıcının yerleşik olduğu ilde ürünü satabileceği ve sözleşme süresinin bir yıl olarak belirlendiği anlaşılmaktadır.
- (35) Bunun dışında, Sözleşme hükümleri içerisinde yetkili satıcıların satış fiyatlarına yönelik olarak da herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. SODA'nın son kullanıcıya yönelik satış fiyatlarını ise belirli dönemlerde yayınladığı satış sirküleri aracılığıyla açıkladığı, söz konusu sirkülerlerde ayrıca yetkili satıcılara yönelik iskonto oranları ve vade gibi hususların da düzenlendiği anlaşılmaktadır. Mevcut durumda geçerli olan iskonto oranları ise *"Satış Sirküleri (2015/4)"* başlıklı belgede düzenlenmekte; buna göre SODA'nın bazik krom sülfat markaları olan Tankrom AB/FS/F24/OBM/SB ve Ecol-Tan için 06.04.2015 31-12.2015 tarihleri arasında yurtiçi yetkili satıcılara (.....) iskonto uygulanmaktadır. Yine aynı belgede tüm ürünlerde peşin alımlarda ilave (.....) yetkili satıcı iskontosu uygulanacağı belirtilmiştir. Daha sonra sözleşme taraflarına gönderilen sirkülerlerden mevcut iskontonun halen uygulanmakta olduğu görülmektedir. 23.12.2013, 03.05.2013 ve 02.01.2012 tarihli belgelerden iskonto uygulamasının geçmiş yıllarda da bulunduğu anlaşılmaktadır.

I.6. Değerlendirme

I.6.1. 4054 sayılı Kanun'un 6. Maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

- (36) 4054 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde hâkim durum, *"belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü"* şeklinde tanımlanmaktadır.
- (37) Kanun'un "Hakim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6. maddesinde ise bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasının hukuka aykırı ve yasak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, sınırlayıcı olmamak üzere kötüye kullanım hallerinin özellikle neler olduğu hükme bağlanmıştır.
- (38) Kanun'un 6. maddesinde yasaklanan eylemleri genel itibarıyla sömürücü, dışlayıcı ve ayrımcı nitelikteki eylemler olarak gruplamak mümkündür. Sömürücü eylemler, esas olarak hakim durumdaki teşebbüsün müşterilerinden aşırı fiyatlama veya benzer yollarla değer transferini hedef alan eylemlerdir. Dışlayıcı eylemlerin kapsamına ise hakim durumdaki teşebbüsün rakiplerini pazar dışına itmeye yönelik eylemleri girmektedir. Ayrımcılık ile ise hâkim durumdaki teşebbüs, ilgili piyasada var olan rekabet şartlarını kendi lehine çevirmeye çalışmaktadır.
- (39) Bu çerçevede, yukarıda yer verilen SODA'nın aşırı fiyatlama yoluyla hakim durumunu kötüye kullandığı şeklindeki başvuru konusu iddiaların Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilebileceği görülmüştür. Bu doğrultuda, SODA'nın hakim durumunu kötüye kullandığı yönündeki iddia kapsamında yapılan tespit ve değerlendirmelere geçmeden önce SODA'nın ilgili pazardaki konumunun ele alınması gerekmektedir.

I.6.1.1. SODA'nın Pazardaki Konumuna İlişkin Değerlendirme

- (40) Yukarıda belirtildiği üzere, Kanun'un tanımlar başlıklı 3. maddesinde hâkim durum, "belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü" şeklinde tanımlanmaktadır. Hâkim durum tespiti için ise pazar payı oranı, pazar payının süresi ve potansiyel rekabet koşulları dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede dosyadaki bilgiler doğrultusunda, ilgili pazar olarak belirlenen bazik krom sülfat pazarındaki SODA'nın konumuna yönelik değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.
- (41) Genel kural olarak, teşebbüslerin ilgili pazarlardaki konumlarının birincil göstergesi, pazar paylarıdır. Hakim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'un 12. paragrafında yer verildiği üzere; bir teşebbüsün hâkim durumda bulunduğu dair delil teşkil eden belirli bir pazar payı eşiği bulunmamakla birlikte, aksini gösterecek bir durum söz konusu değilse, Kurul'un yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hâkim durumda olması ihtimalinin düşük olduğu kabul edilmekte, bu düzeyin üzerindeki pazar payına sahip olan teşebbüsler bakımından ise daha detaylı bir incelemeye gidilmektedir.
- (42) ŞİŞECAM'ın kimyasallar grubunda yer alan SODA'nın üretimini gerçekleştirdiği ürünler temel olarak, soda kimyasalları ve krom kimyasalları olarak iki gruba ayrılmaktadır. İncelemeye konu olan bazik krom sülfat ürününün içinde yer aldığı krom kimyasalları grubunda SODA'nın hem Dünya'da hem de Avrupa'da lider konumda olduğu da belirtilmelidir⁹.
- (43) SODA'nın 2011-2015 yılları arasında gerçekleştirdiği üretim, satış ve ihracat rakamları şu şekildedir:

Tablo 1: SODA'nın Bazik Krom Sülfat Üretim, Türkiye Satış ve İhracat Verileri

	Üretim (Ton)	Toplam Satış Miktarı (Ton)	İhracat (Ton)	Türkiye Satış Miktarı (Ton)	Türkiye Satışının Toplam Satışlara Oranı (%)
2011	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2012	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2013	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2014	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2015	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)

Kaynak: SODA tarafından gönderilen cevabi yazı.

- (44) Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde; SODA'nın gerçekleştirdiği toplam satış içerisinde ihracatın büyük bir orana sahip olduğu, yurtiçine olan satışların (....) bandında kaldığı görülmektedir. Bununla birlikte, Tablo 2'den ise SODA'nın Türkiye bazik krom sülfat pazarındaki payının yıllar içerisinde dalgalanmalar olsa da yüksek seviyelerde; (....) bandında olduğu anlaşılmaktadır.

⁹ http://www.sisecamkimyasallar.com/wp-content/uploads/2014/03/TR_2015Q3.pdf (Son erişim tarihi: 31.03.2016).

Tablo 2: Türkiye Bazik Krom Sülfat Pazarında SODA'nın Pazar Payı

	SODA'nın Türkiye Satış Miktarı (Ton)	İthalat Miktarı (Ton)	Türkiye Pazar Büyüklüğü (Ton)	SODA'nın Pazar Payı (%)
2011	(....)	(....)	(....)	(....)
2012	(....)	(....) ¹⁰	(....)	(....)
2013	(....)	(....)	(....)	(....)
2014	(....)	(....)	(....)	(....)
2015	(....)	(....)	(....)	(....)

Kaynak: SODA tarafından gönderilen cevabi yazı.

- (45) Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'un 7. paragrafında 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında incelenen bir davranışın ihlal teşkil edebilmesi için davranışı gerçekleştiren teşebbüsün ilgili pazarda hâkim durumda olması ve davranışın bir kötüye kullanma niteliği taşıması gerektiği, Kurul'un bu iki temel unsurdan birinin bulunmadığını açıkça gösterebildiği durumlarda diğer unsura ilişkin analize yer vermeyebileceği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda bir ihlalin varlığı için gerekli her iki koşuldun herhangi birinin noksan olması, analize konu olay bakımından 6. madde ihlalinin bulunmayacağı anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla analize herhangi bir koşulun değerlendirilmesinden başlanabilecek, koşulun varlığının ortaya konulması halinde analize devam edilebilecek, yokluğu halinde ise hâkim durumun kötüye kullanılmasından bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşılabilecektir.
- (46) Yukarıda sunulan pazar payı verileri dikkate alındığında SODA'nın Türkiye bazik krom sülfat pazarında oldukça güçlü bir konumda bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede, işbu dosya kapsamında kesin bir hâkim durum tespiti yapılmamakla birlikte SODA'nın ilgili pazarda hakim durumda olduğu varsayımı altında, teşebbüsün aşırı fiyatlama yoluyla kötüye kullanma eyleminde bulunup bulunmadığı analiz edilmiştir.

1.6.1.2. Aşırı Fiyat İddialarına İlişkin Değerlendirme

1.6.1.2.1. Rekabet Hukukunda Aşırı Fiyatlama

- (47) Aşırı fiyat, pazar gücünün uygulanması sonucunda sürekli olarak rekabetçi düzeyin önemli ölçüde üzerinde belirlenen fiyat olarak tanımlanmaktadır¹¹. Aşırı fiyatlama sonucunda rekabetçi piyasalarda oluşan tüketici fazlasının bir kısmı pazar gücünü elinde bulunduran firmaya üretici fazlası olarak geçmekte; bir kısmı ise tamamen kaybolmaktadır.
- (48) Rekabet hukuku uygulamalarının tüketici refahı odaklı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sömürücü nitelikteki davranışlar içerisinde yer alan ve tüketici refahında doğrudan bir kayba ve dağılım etkinsizliğine yol açan aşırı fiyatlama davranışının, rekabet hukukunun temel ilgi alanlarından birini oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ancak aşırı fiyatlamaya müdahale bazı tartışmaları da beraberinde getirmekte; bazı rekabet hukuku sistemlerinde ihlal olarak nitelendirilen aşırı fiyatlama, bazı sistemlerde ise hukuka uygun kabul edilmektedir. Bu tartışmaların kavramsal ve uygulamaya yönelik olduğu görülmektedir.

¹⁰ Soda Sanayii A.Ş.'nin 2012 yılında yaptığı bazik krom sülfat ithalatı dahil değildir.

¹¹ O'Donoghue ve Padilla 2006, 604.

- (49) Kavramsal olarak değerlendirildiğinde, tekel gücüne sahip olan veya hâkim durumda bulunan teşebbüslerin fiyat belirleyici konumda buldukları ve fiyatlarını kendi maliyet yapılarına göre belirledikleri yönünde yapılan tanımlamalar dikkate alınacak olursa¹², aşırı fiyatlama tekel gücü ve hâkim durum kavramlarından ayrı düşünülemeyecektir. Bu nedenle aşırı fiyatlamayı yasaklama, belirli bir düzeyde pazar gücüne sahip olan teşebbüslerin kar maksimizasyonu davranışlarını yasaklama sonucunu doğurabilecektir. Uygulamaya yönelik olarak yapılan tartışmaların ise aşırı fiyatlamının tanımında yer alan “fiyatın sürekli bir biçimde ve önemli ölçüde rekabetçi fiyatın üzerinde olması” durumunun rekabet otoritelerince sağlıklı bir şekilde tespit edilip edilemeyeceği ile rekabet hukukunun aşırı fiyatlamaya müdahale etmede doğru bir araç olup olmadığına ilişkin olduğu görülmektedir.
- (50) ABD’de aşırı fiyatlamaya rekabet hukuku çerçevesinde müdahale edilmediği görülmekte; AB rekabet hukukunun aşırı fiyatlama davranışına müdahale etmesinin yasal dayanağını ise Avrupa Birliği’nin İşleyişine Dair Anlaşma’nın (ABİDA) 102. maddesi oluşturmaktadır. Bu maddede kötüye kullanma örnekleri arasında sayılan “*Doğrudan ya da dolaylı olarak haksız alım ya da satış fiyatları uygulamak veya haksız ticari koşullar öne sürmek*” aşırı fiyatlamayı da içine alan bir başlık olarak kabul edilmektedir. Ancak uygulamaya bakıldığında bu kötüye kullanma halinin sınırlı sayıda karara konu olduğu görülmektedir. Her iki hukuk sistemi uygulamasında da pazarın kısa ya da orta vadede kendi kendini düzeltmesinin beklendiği hallerde rekabet otoritelerinin aşırı fiyatlamaya müdahale etmemesi gerektiği yönünde geniş bir görüş birliği vardır. Bununla birlikte, yüksek giriş engellerinin var olduğu ve uzun dönemde rekabetin sağlanamayacağı durumlarda düzenleme gereğinin ortaya çıktığı iki hukuk sisteminde de kabul edilmiştir¹³.
- (51) Aşırı fiyatlamaya müdahale, beraberinde getirdiği birtakım sakıncalar nedeniyle tartışmalara konu olmaktadır. Bu sakıncalar, yüksek fiyatların sağlayacağı pazara yeni girişlerin engellenmesi, yatırım ve inovasyon güdüsünün azaltılması ile rekabet otoritelerinin uygulamada karşılaşılabileceği aşırı fiyat tespitinde yapılabilecek hatalar, yaptırım ve tedbir uygulamalarının neden olabileceği zararlar olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁴. Bu nedenle aşırı fiyatlama yoluyla hâkim durumun kötüye kullanıldığı sonucuna ulaşabilmek için pazara ilişkin aşağıdaki faktörlerin de değerlendirilmesi gerekmektedir:
- pazar payları ve pazardaki yoğunlaşma oranları,
  - pazara giriş ya da pazarda genişleme engelleri (yasal engeller, kapasite sınırlamaları, kapsam ve ölçek ekonomileri, mutlak maliyet avantajları, anahtar girdiye ayrıcalıklı erişim, yüksek derecede gelişmiş dağıtım ve satış ağı, yerleşik firmanın pozisyonu –tecrübe, şöhret ve kapasitesi- ve şebeke etkisi, uzun süreli stratejik engeller gibi diğer stratejik engeller),
  - alıcı gücü.

¹² ABD rekabet hukukunda Sherman Antitröst Yasası’nda tekel gücü fiyatları kontrol etme ya da rekabeti engelleme gücü olarak tanımlanmakta; AB rekabet hukukunda ABİDA 102. maddesinde ise hakim durum teşebbüse rakiplerinden, müşterilerinden ve nihai olarak tüketicilerinden önemli ölçüde bağımsız davranma gücü vererek ilgili pazardaki etkin rekabeti önleme olanağı sağlayan ekonomik güce sahip olmak şeklinde tanımlanmaktadır.

¹³ ÜNAL, Ç. (2009), *Aşırı Fiyat Kavramı ve Aşırı Fiyatlama Davranışının Rekabet Hukukundaki Yeri*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, No:103, Rekabet Kurumu Ankara, s. 25.

¹⁴ Ünal 2009, s. 44-49.

- (52) Aşırı fiyatlama ile ilgili yapılan tartışmalardan bir diğeri ise sektörel düzenlemenin bulunması durumunda rekabet otoritelerinin aşırı fiyatlama davranışlarına müdahale edip etmeyeceğidir. İki yönde de görüşlerin olduğu görülmekle birlikte, sektörel düzenlemelerin başarısızlığı nedeniyle aşırı fiyatlamanın gerçekleşmesi halinde rekabet otoritesinin müdahalede bulunmak yerine, rekabet savunuculuğu çerçevesinde ilgili otoriteye bu yöndeki görüşlerini iletmesi gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır¹⁵.
- (53) Tüm bu tartışmalar ışığında, aşırı fiyatın tanımlanmasına ve tespitine ilişkin hukuki çerçevenin alınan kararlarla çizildiği görülmektedir. ABAD United Brands kararında^{16,17}, *“hâkim durumdaki teşebbüsün bu durumdan kaynaklanan, normal ve yeterli derecede etkin rekabetin olması halinde elde edemeyeceği ticari faydaları elde edebileceği imkanlardan faydalanıp faydalanmadığının belirlenmesi”*nin önemine vurgu yapmış ve *“sunulan ürünün ekonomik değerine kıyasla aşırı”* fiyat uygulamanın bir kötüye kullanma hali olduğunu belirtmiştir. Buradan yola çıkarak hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün rekabetçi şartlarda uygulayamayacağı ve sunduğu ürünün/hizmetin ekonomik değerinin önemli ölçüde üzerinde olan fiyatların rekabet hukuku anlamında aşırı fiyat olarak değerlendirileceği söylenebilecektir.
- (54) Aşırı fiyatın tespitine yönelik yapılan değerlendirmelerde *“ekonomik değer testi”*nin (EDT) uygulamaların temelini oluşturduğu, daha sonra geliştirilen yöntemlerin ise EDT ile çizilen temel çerçeveye dayandığı görülmektedir. Alternatif yaklaşımlar içerisinde ise *aşırı karlılık yaklaşımı, kanıtların sayıca fazlalığı yaklaşımı, giriş sonrası fiyat düşüşleri yaklaşımı ve yapısal yaklaşım* bulunmaktadır.
- (55) İki aşamalı bir test olan EDT'nin ilk aşamasında incelemeye konu ürün/hizmet fiyatı ile maliyeti karşılaştırılmakta, ikinci aşamada ise incelenen fiyat kendi içinde ya da rakip ürün/hizmet fiyatları ile kıyaslanmaktadır. Fiyat-maliyet karşılaştırmasında, bir ürün/hizmetin sunulması için katlanılan maliyetler ile satış fiyatı arasındaki fark değerlendirilmekte ve bir teşebbüsün ne oranda kar elde ettiği tespit edilmektedir. Bu yaklaşımda maliyetin ve üzerine eklenen makul kar marjının toplamını aşan fiyatların aşırı olduğu kabul edilmektedir. Ancak ekonomik değer yalnızca katlanılan maliyetler gibi arz yönlü faktörlerle hesaplanması durumunda, talep gibi maliyet dışı unsurların göz ardı edilmesi eksik değerlendirmelere yol açabilmektedir. Doğru maliyet kavramının belirlenmesine ilişkin bu zorluklar yanında, maliyetin hesaplanmasına ve makul kar oranının belirlenmesine ilişkin zorluklar bu yöntem ile aşırı fiyat tespitinin objektif olarak yapılmasını zorlaştırmaktadır.
- (56) EDT'nin ilk aşamasında yaşanan zorluklardan bir diğeri ise ne ölçüde bir kar marjının aşırı olacağını belirlenmesidir. Faaliyet gösterilen sektörün özellikleri, yatırım miktarı, batık maliyetler ve fırsat maliyetleri gibi faktörler makul kar marjının hesaplanmasında göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, fiyat-maliyet karşılaştırmasının her zaman ve her sektör için doğru sonuçlar veremeyeceği açıktır. Bu nedenle, aşırı fiyat tespitinde ilk aşamada ulaşılan sonuçların tek başına yeterli olamaması nedeniyle ikinci aşamada elde edilen bulgularla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

¹⁵ Ünal 2009, s. 59.

¹⁶ Case 27/76 United Brands Company v. Commission (1978) ECR 207.

¹⁷ United Brands kararında, Komisyon'un Chiquita kararına karşı yapılan temyiz başvurusu değerlendirilmiştir. Komisyon, söz konusu kararında, Chiquita markalı muzların sağlayıcısı olan ve Belçika, Lüksemburg, Danimarka, Almanya, İrlanda ve Hollanda'dan oluşan ilgili pazarda hâkim durumda olduğu tespit edilen United Brands'in hakim durumunu yeniden satış koşullarını belirlemek, fiyat ayrımcılığı yapmak, mal vermeyi reddetmek ve haksız satış fiyatları uygulamak suretiyle kötüye kullandığına hükmetmiştir. ABAD, Komisyon kararının haksız satış fiyatlarına ilişkin kısmını delil yetersizliğinden dolayı bozmuş, diğer üç ihlale ilişkin kısmını onamıştır.

- (57) Fiyat kıyaslamasının konu olduğu ikinci aşamada, ürün/hizmet fiyatı teşebbüsün hem kendi fiyatı ile hem rakip teşebbüs fiyatları ile karşılaştırılmaktadır. Bu kapsamda rakipler/pazarlar arasında fiyat karşılaştırması, coğrafi fiyat karşılaştırması ve zaman içerisinde fiyat karşılaştırması yöntemleri uygulanmaktadır. Bu aşamada fiyat düzeylerinin kıyaslanması esas olmakla birlikte, kar marjlarının kıyaslanması söz konusu olabilmektedir. Kendi fiyatları ile yapılan kıyaslamada, teşebbüsün farklı coğrafi bölgelerde, farklı müşteri gruplarına ve farklı zaman dilimlerinde uyguladığı fiyatlar karşılaştırılabilmektedir.
- (58) Aşırı fiyat kavramına ve tespitine yönelik Rekabet Kurulu kararları incelendiğinde ise; hakim durumda bulunan bir teşebbüsün rekabetçi şartlarda uygulayamayacağı ve sunduğu ürününü/hizmetin ekonomik değerinin önemli ölçüde üzerinde olan fiyatların rekabet hukuku anlamında aşırı fiyat olarak değerlendirildiği görülmektedir. Kurulun bugüne kadar izlediği yaklaşım, aşırı fiyata ancak sınırlı bazı koşullar altında rekabet hukuku çerçevesinde müdahale edilmesi gerektiğini işaret etmektedir. Bu yaklaşımın altında yatan gerekçe, müdahale sonucunda teşebbüslerin karlarının sınırlanacak olması nedeniyle pazara yeni girişlerin ve pazarda yatırımların engellenmesi gibi pazarın işleyişine ilişkin sakıncalar ve rekabet otoritelerinin aşırı fiyatlamamanın tespiti ve aşırı fiyatlamaya müdahale yöntemindeki hata riskidir.
- (59) Kurulun 06.04.2001 tarihli ve 01-17/150-39 sayılı *BELKO* kararının¹⁸, aşırı fiyatlamamanın soruşturma konusu yapıldığı ve ihlal tespit edilerek cezai yaptırım uygulanan ilk karar olması nedeniyle incelenmesi gerekmektedir. Söz konusu kararda aşırı fiyatlamamanın 4054 sayılı Kanun kapsamında ele alınmasına yönelik yapılan değerlendirmeler şu şekildedir:

“Uygulamada Kanun’da öngörülenlerden başka bir takım kötüye kullanma halleri benimsenebileceğine göre, tekelci fiyatın da bunlardan biri olmaması için bir sebep bulunmamaktadır.

... tekelci fiyat tekelden kaynaklanan sosyal maliyetin temel sebeplerinden biridir ve eğer anti-tekelleme hükmüyle izlenen amaç tekelden kaynaklanan olumsuzlukların bertaraf edilmesi ise, bu uygulamanın yasaklama kapsamında kabul edilmesi doğal bir netice olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim anlamı itibarıyla kötüye kullanma kavramına tekellemeden belki de daha uygun bir örnek davranış biçimi bulmak güçtür ...

Her ne kadar fiyatlara müdahale mercii olmasa da Rekabet Kurumu, gerek sömürücü gerekse dışlayıcı sonuçlar doğursun hakim durumdaki teşebbüslerin bu tür uygulamaları karşısında önlem alma zorunluluğunda olan yegane Kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.”

¹⁸ Söz konusu kararda, Ankara ilinde kömür ithalatı ve satışı hakkını münhasıran elinde bulunduran bir belediye teşebbüsü olan BELKO’nun Ankara ısınma amaçlı kömür pazarındaki hakim durumunu aşırı fiyat uygulayarak kötüye kullandığı iddiası incelenmiştir.

- (60) Yapılan bu değerlendirme ile aşırı fiyat uygulamasının 4054 sayılı Kanun kapsamında ele alınması gereken bir kötüye kullanma hali olarak kabul edildiği görülmektedir. İlgili kararda aşırı fiyatın tespitinde farklılık gösterse de EDT esas alınmış, diğer coğrafi pazarlardaki satış fiyatları ile karşılaştırarak BELKO'nun fiyatlarının %50-60 oranında daha yüksek olduğu tespit edilmiş ve yapılan değerlendirme sonucunda BELKO'nun *aşırı yüksek fiyat uygulayarak hakim durumunu kötüye kullandığına* karar verilmiştir. Bu noktada Danıştay'ın *BELKO* kararını onadığını belirtmek gerekmektedir¹⁹. Benzer şekilde, *HAVAŞ*²⁰ kararında da *"ürünün ekonomik değeriyle kabul edilebilir bir ekonomik bağı bulunmayan aşırı fiyat"* hakim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilmiştir.
- (61) Aşırı fiyat tespitinde ürünün ekonomik değeri ile fiyatı arasındaki ilişkinin belirlenmesinde ise Kurulun fiyat karşılaştırması ve fiyat-maliyet analizinden oluşan iki aşamalı bir test benimsediği; ancak AB yaklaşımından farklı olarak fiyat karşılaştırmasına öncelik verdiği ve fiyat-maliyet analizine maliyetlerin kesin olarak hesaplanabildiği durumlarda yer verdiği görülmektedir. Bu doğrultuda *BELKO* kararında, Kurul maliyetlere ilişkin kapsamlı bir analiz gerçekleştirmiş ve finansman maliyeti de dahil olmak üzere şirketin tüm muhasebe kaynaklı maliyetlerini dikkate almıştır. *TEDAŞ*²¹ kararında ise fiyat-kar marjı analizi gerçekleştirilmiş ve muhasebe temelli toplam maliyetler dikkate alınarak hesaplanan ortalama birim maliyet ile genel ortalama fiyatlar karşılaştırılmıştır. Yapılan analizde, elektrik fiyatlarındaki artış enflasyon oranıyla kıyaslanmış, ayrıca OECD ülkeleri ile Türkiye elektrik fiyatları karşılaştırılmıştır²².
- (62) Kurulun hangi ölçüde bir kar marjını aşırı olarak kabul ettiğine ilişkin kesin bir şey söylemek mümkün değildir. *BELKO* kararında tespit edilen %50-60 oranındaki fiyat farkı doğrultusunda, *MTS* kararında²³ aşırı fiyatın tespitine ilişkin olarak fiyat kıyaslaması yapılmış ancak %25-30 aralığında olan fiyat farklılığı aşırı fiyat tespiti için yeterli bulunmamış; *Biletix* kararında²⁴ ise aşırı fiyatın tespiti için %11-18 aralığında olan marjın aşırı olmadığı değerlendirilmiştir.
- (63) Kurul, *BOTAŞ-EGO-İZGAZ-İGDAŞ* kararında²⁵ ise düzenlemeye tabi olan pazarlar bakımından aşırı fiyatlandırma değerlendirmesi yapmamayı tercih etmiş, teşebbüslerin aşırı fiyatlandırma davranışlarına müdahale edebilmek için fiyat serbestine sahip olmaları gerektiği yönünde bir değerlendirme yapmıştır. İncelemeye konu olan teşebbüslerin doğal gaz satış fiyatlarının alt ve üst limitlerinin ilgili bakanlık tarafından belirlenmesi nedeniyle fiyat serbestisine sahip olmadıkları değerlendirilerek, aşırı fiyatlandırmanın söz konusu olmadığına karar verilmiştir.

¹⁹ Danıştay, 2001/4817 E., 2003/4770 K. sayılı kararında, aşırı fiyat kavramını ele alırken, söz konusu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında ele alınabileceğine hükmetmiş; "rekabet koşullarının bulunmadığı, piyasanın kendi kendini düzeltmediği, aşırı fiyatlandırmanın yeni girişleri teşvik etmediği, giriş engellerinin bulunduğu, bilgi akışının tam ve homojen olmadığı bir ekonomide... [aşırı fiyat] gibi istismar edici eylemlere rekabet kuralları aracılığıyla müdahale edilebileceğini" ifade etmiştir.

²⁰ 03.01.2008 tarihli ve 08-01/5-4 sayılı Kurul kararı.

²¹ 30.04.2002 tarihli ve 02-26/262-102 sayılı Kurul kararı.

²² ÖZDEMİR, Ü.N. (2009), *Fiyatlamaya İlişkin Tek Taraflı Davranışların Değerlendirilmesinde Kullanılan Maliyet Ölçütleri*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, No:96, Rekabet Kurumu, Ankara, s. 70-72.

²³ 26.05.2006 tarihli ve 06-36/462-124 sayılı Kurul kararı.

²⁴ 01.03.2007 tarihli ve 07-18/164-54 sayılı Kurul kararı.

²⁵ 08.03.2002 tarihli ve 02-13/127-54 sayılı Kurul kararı.

- (64) Ancak Kurul ASKİ-2 kararında²⁶, düzenlemeye tabi bir pazar olduğu ve fiyatın tespit yönetimine ilişkin bir düzenleme bulunduğu halde; fiyatların aşırı olabileceği değerlendirilmesini yaparak, ilgili düzenlemenin uygun olmadığı ve aşırı fiyat düzeylerinin önüne geçecek şekilde yeniden tanzim edilmesi yönünde görüş gönderilmesine karar vermiştir.
- (65) Kurulun aşırı fiyat tespitinde bulunduğu son karar ise TÜPRAŞ kararıdır²⁷. Kararda, TÜPRAŞ tarafından uygulanan rafineri satış fiyatları (RSF), en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa fiyat oluşumu olarak kabul edilen Platts İtalya CIF Med fiyatları ve TÜPRAŞ'ın ihracat fiyatları ile karşılaştırılmıştır. RSF'nin Platts İtalya CIF Med fiyatları ile karşılaştırılması sonucunda; 11.10.2008-01.01.2009 tarihleri arasında ortalama RSF'nin, ortalama Platts İtalya CIF Med fiyatlarından benzinde %14,5 ve motorinde %15 oranında daha yüksek olduğu görülmüştür. RSF ile ihracat fiyatlarının karşılaştırılması sonucunda ise; 2008'in son üç ayında RSF ile ihracat fiyatları arasındaki farkın kurşunsuz benzinde %20-30, motorinde ise %20 oranına kadar çıktığı tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmede, inceleme konusu akaryakıt ürünlerinin tüm sektörleri etkileyen önemli bir maliyet kalemini oluşturduğu, hane halkı tüketim harcamalarında önemli bir paya sahip olduğu ve tüketici fiyatları endeksinde de ciddi bir paya sahip olduğunun dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Sonuç olarak, TÜPRAŞ'ın hâkim durumda olduğu kurşunsuz benzin toptan satışı ve motorin toptan satışı pazarlarında 11.10.2008-01.01.2009 tarihleri arasında fiyatlandırma davranışları ile hâkim durumunu kötüye kullandığına ve böylelikle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

I.6.1.2.2. Aşırı Fiyatlama Kapsamında SODA'nın Fiyatlarına İlişkin Yapılan İnceleme, Tespit ve Değerlendirmeler

- (66) Yapılacak müdahalenin pazarın işleyişine ilişkin sakıncalar doğurabilmesi, rekabet otoritelerinin tespit ve müdahale yönteminde hata riskinin bulunması nedeniyle Rekabet Kurulu aşırı fiyatlamaya ancak sınırlı bazı koşullar altında müdahale etmektedir. Rekabet Kurulunun yaptığı tespitlerde AB uygulamalarına benzer şekilde ürünün ekonomik değeri ile fiyatı arasındaki ilişkinin değerlendirildiği ancak öncelikle fiyat karşılaştırması daha sonra ise fiyat-maliyet analizinden oluşan iki aşamalı bir testin benimsendiği görülmektedir.

²⁶ 20.12.2006 tarihli ve 06-92/1176-354 sayılı Kurul kararı.

²⁷ 17.04.2014 tarihli ve 14-03/60-24 sayılı Kurul kararı.

16-14/205-89

- (67) SODA'nın üretimini ve satışını gerçekleştirdiği ürünler incelendiğinde, bazik krom sülfat grubu içerisindeki ürünlere²⁸ ait markaların Tankrom AB, Tankrom SB, Tankrom OBM, ecol-tan²⁹, Tankrom FS ve Tankrom F24 olduğu görülmektedir. Bunlardan Tankrom AB, Tankrom SB, Tankrom OBM ve ecol-tan tabaklamada - aynı oranda kullanılarak - ikame edilebilir ürünlerdir. SODA tarafından gönderilen yazıda Tankrom SB'nin, ithal ürünler dahil olmak üzere yurt içinde satılan bazik krom sülfat ürünleri içinde en düşük fiyatlı ürün olduğu belirtilmektedir. Tankrom FS ve Tankrom F24 ise genellikle tabaklamadan sonraki proseslerden biri olan krom retenajda kullanılan özellikli bazik krom sülfat ürün oldukları görülmektedir.
- (68) Söz konusu ürünlerin 01.01.2011 ve 01.03.2016 tarihleri arasındaki döneme ait değişim tarihleri itibarıyla satış fiyatı bilgileri (CIF Fiyat, KDV hariç) aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3: SODA Tarafından Satılan Bazik Krom Sülfat Ürünleri Yurtiçi Satış Fiyatları (ABD Doları/Ton)

Geçerlilik Tarihi	Tankrom AB	Tankrom SB	Tankrom OBM	Ecol-tan	Tankrom FS	Tankrom F24
26.1.2011	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2.1.2012	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
9.7.2012	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
1.3.2013	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
8.5.2013	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
4.11.2013	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
2.1.2014	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
18.4.2014	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
6.4.2015	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
14.9.2015	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
4.1.2016	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)
22.2.2016	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)	(....)

Kaynak: SODA tarafından gönderilen cevabi yazı.

²⁸ SODA tarafından gönderilen açıklamada, bazik krom sülfatın, sodyum bikromatın indirgenmesi ile elde edildiği, indirgeme işlemi sırasında kükürtdioksit (SO₂) kullanılırsa inorganik yöntemle indirgenmiş, şeker kullanılırsa organik yöntemle indirgenmiş bazik krom sülfat üretileceği, kromoksit (Cr₂O₃) miktarı, altı değerli krom (Cr₆) içermemesi ve safsızlıkların (çeşitli ağır metaller) tanımlanmış limitlerin altında olmasının ürünün kalitesini belirlerken; bazisite oranının kullanım özelliğinde ön plana çıkan bir unsur olduğu belirtilmiştir. Bazisitenin en basit şekli ile ürünün kullanımı sırasında deriye penetrasyon özelliğini yansıtan bir faktör olduğu, %33 bazisiteli ürünlerin deriye kolayca penetre olması sebebiyle tüm dünyada en çok tercih edilen ürün grubu olduğu; bazisitesi daha yüksek olan ürünlerin ise penetrasyon gücünün daha zayıf olduğu ve genellikle deri üretiminin tabaklama sonrası proseslerinde kullanıldığı belirtilmiştir. SODA'nın ürünlerine ilişkin bilgiler şu şekildedir: Tankrom AB: %(....) Bazisite İnorganik, Tankrom SB: %(....) Bazisite Organik, Tankrom FS: %(....) Bazisite, Tankrom F24: %(....) Bazisite, Tankrom OBM: Oto Bazifikasyon özellikli, ecol-tan: İnovatif BCS ürünü.

²⁹ SODA'ya ait know-how ile geliştirilen ecol-tan, krom tabaklama prosesinin çevreye olan olumsuz etkilerini minimuma indiren inovatif BCS ürünüdür. Fiyatı diğer ürünlere nazaran daha yüksek olan ecol-tan'ın tabakhaneler tarafından kullanılıp kullanılmamaları söz konusu tesislerin teknik özelliklerine bağlıdır. Gerek teknik özellikleri sebebiyle kullanımının yaygın olmaması gerekse ihracatının çok sınırlı kalması sebebiyle ecol-tan ürünü, aşırı fiyat değerlendirmesi kapsamının dışında tutulmuştur.

16-14/205-89

- (69) Tablo 3'te görüldüğü üzere, SODA'nın ürünleri içerisinde Tankrom SB en düşük fiyata sahiptir. Bununla birlikte, yıllar içerisinde ürünlerin fiyatlarında çok fazla bir değişimin yaşanmadığı, hatta fiyatlarda son yıllarda zaman zaman düşüşler olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca tabaklamada kullanılan ürünler içerisinde fiyatlar farklılaşırken, retenajda kullanılan Tankrom FS ve Tankrom F24 ürünlerinin fiyatlarının birebir aynı olduğu görülmektedir.
- (70) Aşırı fiyatlamaya ilişkin yapılacak tespit için öncelikle bazik krom sülfat ürünlerinin SODA tarafından uygulanan satış fiyatı, rakip ürün fiyatları ile karşılaştırılacaktır. Buna ek olarak, SODA'nın yurtiçi satış fiyatları, ihracatta uyguladığı fiyatları ile karşılaştırılacaktır. Son olarak, SODA'nın yurtiçi satış fiyatları ve elde ettiği kâr marjı oranları ile ihracat fiyatları ve marj oranlarına yer verilecek; sonrasında bu marj oranları kıyaslanacaktır.
- (71) Yerinde incelemede elde edilen "Yurtiçi Değerlendirme Sunumu"nda SODA'nın bazik krom sülfat ürününe dair bir fiyat kıyaslamasına yer verildiği görülmektedir. Bahse konu sunum içerisindeki "Ortalama Fiyatlar" başlıklı tabloda yer alan SODA'nın yurtiçi satış fiyatlarıyla³⁰ dünya genelindeki ortalama fiyatlar karşılaştırıldığında 2013-2015 yılları arasında SODA'nın yurtiçi satış fiyatlarının sırasıyla (.....),(.....) ve (.....) oranında daha yüksek olduğu görülmektedir.
- (72) Ayrıca SODA'nın ürünleriyle benzer kaliteye sahip olduğu belirtilen LANXESS'in fiyatları ile yapılan karşılaştırmada³¹, 2012, 2015 ve 2016 yıllarında SODA'nın fiyatlarının sırasıyla (.....),(.....) ve (.....) oranında daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.
- (73) Aşağıdaki grafiklerde sırasıyla Tankrom AB, Tankrom SB, Tankrom OBM, Tankrom FS ve Tankrom F24 ürünlere ilişkin 2011-2016 (Şubat) yıllarına ait yurtiçi satış fiyatları ve ihracat fiyatlarına (CIF fiyat, vergiler hariç) yer verilmektedir.

Grafik 1: Tankrom AB Yurtiçi Satış ve İhracat Fiyatı Karşılaştırması (ABD Doları/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 2: Tankrom SB Yurtiçi Satış ve İhracat Fiyatı Karşılaştırması (ABD Doları/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 3: Tankrom OBM Yurtiçi Satış ve İhracat Fiyatı Karşılaştırması (ABD Doları/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

³⁰ Yurtiçi ortalama fiyat belirlenirken Tankrom AB'nin baz alındığı belirtilmektedir.

³¹ Yapılan karşılaştırmada SODA'nın Tankrom AB ürünün fiyatları alınmıştır.

16-14/205-89

Grafik 4: Tankrom FS Yurtiçi Satış ve İhracat Fiyatı Karşılaştırması (ABD Doları/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 5: Tankrom F24 Yurtiçi Satış ve İhracat Fiyatı Karşılaştırması (ABD Doları/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

- (74) Grafik 1-5'te görüldüğü üzere, SODA'nın yurtiçi satışlarda uyguladığı fiyatlar, incelenen dönem içerisinde ihracat fiyatlarının üzerinde gerçekleşmiştir. Ürünler özelinde ise fiyat farkı Tankrom'de (.....), Tankrom FS'te (.....), Tankrom OBM'de (.....), Tankrom FS'te (.....), Tankrom F24'te ise (.....) aralığında değişmiştir³².
- (75) Bununla birlikte, söz konusu ürünlere ilişkin hem yurtiçi, hem de ihracatta uygulanan fiyatlarla (net FOB Fiyat, vergiler hariç) gerçekleşen kar marjı oranlarına ise aşağıdaki grafiklerde yer verilmektedir.

Grafik 6: Tankrom AB Yurtiçi Satış Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 7: Tankrom AB İhracat Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 8: Tankrom SB Yurtiçi Satış Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 9: Tankrom SB İhracat Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

---

³² Net FOB fiyatları üzerinden yapılan değerlendirme de ise farkın Tankrom AB ve Tankrom FS'te (.....) ile (.....) arasında olduğu, Tankrom SB'de -2013 yılı hariç olmak üzere- (.....) civarında gerçekleştiği, Tankrom OBM ve Tankrom F24 ürünlerinde ise (.....) aralığında olduğu görülmektedir.

16-14/205-89

Grafik 10: Tankrom FS Yurtiçi Satış Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 11: Tankrom FS İhracat Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 12: Tankrom F24 Yurtiçi Satış Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 13: Tankrom F24 İhracat Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 14: Tankrom OBM Yurtiçi Satış Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

Grafik 15: Tankrom OBM İhracat Fiyatı (ABD Doları/Ton) ve Kâr Marjı

(.....TİCARİ SIR.....)

- (76) Yukarıda yer verilen grafikler incelendiğinde, SODA'nın inceleme konusu ürünlerin tamamında gerek yurtiçine gerçekleştirdiği satışlarda gerekse ihracatta son 5 yıl içerisinde iniş çıkışlar gösterse de yüksek marjlarla çalıştığı anlaşılmaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, aşırı fiyat değerlendirmesine ilişkin fiyat-maliyet analizinde doğru maliyet kavramının belirlenmesinin yanı sıra maliyetin hesaplanmasında ve ne ölçüde bir kar marjının aşırı olacağına belirlenmesinde yaşanan zorluklar bu yöntem ile aşırı fiyat tespitinin objektif olarak yapılmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, SODA'nın

satışları kapsamında yapılan ve yukarıda yer verilen fiyat-maliyet analizinin aşırı fiyat değerlendirmesinde tek başına anlamlı bir sonuç sağlayamayacağı değerlendirilmektedir.

- (77) Bu noktada, yurtiçi satış ve ihracat kâr marjı oranlarının karşılaştırılmasının daha anlamlı sonuçlar vereceği değerlendirilmektedir. Yukarıdaki grafiklerden görüldüğü üzere, yurtiçi ve ihracat satışlarında oluşan kâr marjı farkı Tankrom AB'de (.....), Tankrom SB'de (.....), Tankrom FS'te (.....), Tankrom F24'te %(.....) ve Tankrom OBM'de ise (.....) civarında gerçekleşmiştir.
- (78) Yapılan incelemede, SODA'nın yurtiçine yaptığı satışlarda uyguladığı fiyatlar ve elde ettiği kâr marjlarının ihracata kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, SODA'nın yurtiçine olan satışlarının, toplam satışları içerisinde yaklaşık (.....) paya sahip olduğu göz önüne alındığında, satış ve pazarlama stratejisini ihracat üzerine yoğunlaştırdığı görülmektedir. Nitekim SODA tarafından gönderilen yazıda, deri sektöründe, Türkiye'nin 2013 (21.480 Ton) sonunda en önemli iki ihracat pazarı olan Ukrayna ile Rusya arasında başlayan jeopolitik krizden oldukça etkilenilerek, 2014 (17.206 Ton) ye 2015 (15.082 Ton) yıllarında büyük düşüş yaşandığı, bu doğrultuda yurtiçi bazik krom sülfatı pazarının da son iki yıllık dönemde tonaj bazında %30 daraldığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, bazik krom sülfatın sürekli üretim sistemi ile üretildiği ve satışının da kesintisiz yapılmasının zorunlu olduğu, yaşanan bu süreçte ortaya çıkan yaklaşık 7.000 ton ürünün ihracat pazarlarına satılması çabalarına girilmesini gerektirdiği belirtilmektedir. SODA tarafından yapılan açıklamada, ithalatı gerçekleştiren alıcının masraflarının yalnızca limana kadar olan nakliye ile sınırlı olmadığı, ülkelerin kendi kanun ve içtihatlarına göre bağımsız olarak belirledikleri vergi oranları ve ilave masrafların³³ bazik krom sülfat maliyetlerini artırdığı, dolayısıyla ihracat müşterilerinin ve yurtdışındaki tabakhanelerin alım fiyatlarının, SODA satış fiyatlarından daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, bazı ülkelerde satışların distribütöre yapılmasının da alım fiyatlarını yükselttiği ifade edilmektedir. Tüm bu hususların, SODA'nın ihracatta daha düşük bir fiyat stratejisi belirlemede etkili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, yurtiçi satış ve ihracat fiyatları arasındaki farka ilişkin aşırı fiyat kapsamında yapılacak değerlendirmede bu durumun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- (79) Ayrıca, aşırı fiyat değerlendirmesinde ilgili ürün pazarına girişin önünde herhangi bir engel bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir. Pazara giriş engellerinin bulunmadığı durumda aşırı fiyat, pazara yeni rakiplerin girmesine ve böylece fiyatların düşmesine neden olacak; dolayısıyla, aşırı fiyat süreklilik kazanmayacaktır. Bazik krom sülfat pazarında her ne kadar SODA'nın yüksek pazar payını yıllar içerisinde koruduğu görülse de Türkiye bakımından bazik krom sülfat ürününün herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın dış ticarete konu olduğu ve çeşitli ülkelere ithalatının herhangi bir kısıtlama olmaksızın gerçekleştirildiği görülmektedir³⁴. Nitekim TDSD tarafından gönderilen yazıda da bazik krom sülfatın ithalatı ile ilgili herhangi bir yasal kısıtlamanın bulunmadığı belirtilmiştir.

³³ Ülkelerin yerel üreticiyi korumak ve gelir elde etmek gibi amaçları doğrultusunda gümrük vergisinin ülkelere göre büyük farklılıklar gösterdiği, Çin'de %6,5 olan gümrük vergisinin Hindistan'da %28'e çıktığı, Gümrük Birliği'nden dolayı ithalat vergisinin %0 olduğu AB ülkelerinde dahi, alıcıların ithalat işlemleri sırasında ödemek zorunda oldukları bazı masraflar olduğu, yine ülkelere göre değişen oranlarda katma değer vergisi, liman ve gümrük masrafları ve iç nakliye gibi masrafların da alıcı tarafından ayrıca ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

³⁴ Bkz. Tablo 3, Tablo 4.

- (80) SODA'nın söz konusu pazar gücünü korumasının altında yatan sebeplerden birisi hiç şüphesiz hem Dünya'da hem de Avrupa'da incelemeye konu olan bazik krom sülfat pazarında ilk sırada yer almasıdır. Bunun yanında, SODA'ya ait ürünlerin kalitesi de en önemli gerekçelerden biri olarak gösterilebilecektir. Nitekim şikayet dilekçesinde de deri üretiminin temel girdisi olan bazik krom sülfatın kalitesinin işleme sonucunda elde edilen derinin niteliği ve değeri açısından çok önemli olduğu, ithalat yoluyla temin edilen bazik krom sülfatın gereken girdi kalitesini sağlayamadığı, dolayısıyla ithalatın SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat ürününe ikame olamayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca TDS tarafından gönderilen yazıda, bazik krom sülfat ürününün ithalatının kısıtlı olarak yapılmasının en önemli sebebinin SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat ile yurtdışından ithal edilen bazik krom sülfat arasında gerek nitelik gerekse nicelik bakımından ciddi farklılıkların bulunması olduğu, SODA tarafından üretilen bazik krom sülfat bileşeninin kalite bakımından ikamesinin bulunmadığı ifade edilmiştir.
- (81) Bununla birlikte, hem SODA'nın yetkili satıcısı hem de LANXESS'in temsilcisi olan ARBA ile yapılan görüşmede şu hususlar ifade edilmiştir:

“Dünyada bazik krom sülfat ürününü kaliteli olarak üreten 5-6 adet teşebbüs bulunmaktadır. LANXESS, SODA'nın ardından kalite, pazar payı ve tanınırlık olarak ikinci sırada gelmektedir. Türkiye'de SODA ve LANXESS dışında kalite olarak kalburüstü diyebileceğimiz markaların satışı yok denecek kadar azdır. Bazik krom sülfatta ithalatın payı genel olarak %10-15 aralığında değişmektedir. İthalatta esas payı Rusya, Kazakistan ve Uzak Doğu ülkelerinden getirilen ucuz ama kalitesiz ürünler oluşturmaktadır...”

- (82) Sonuç olarak, başvuru konusu SODA'nın aşırı fiyatlandırma yoluyla hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasına ilişkin olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

I.6.2. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

- (83) Mevcut önaraştırma kapsamında incelenen hususlardan birisi de, SODA'nın, bazik krom sülfat satışı yapan bayilerinin yeniden satış fiyatlarını belirleyerek 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir ihlale neden olduğu iddiasıdır. Bilindiği üzere, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde; dikey veya yatay ilişkiler konusunda herhangi bir ayrıma gidilmeksizin “mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının belirlenmesi” hukuka aykırı eylemler arasında sayılmıştır.
- (84) Dikey kısıtlamalara ilişkin çerçeve, mevzuatımızda özellikle 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) ile çizilmektedir. Rekabet hukukunda “açık kısıtlamalar” olarak kabul edilen bazı dikey kısıtlamalar, anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkarmaktadır. İnceleme konusu yeniden satış fiyatının belirlenmesi uygulaması, 2002/2 sayılı Tebliğ'de bu tür kısıtlamalar arasında sayılmaktadır.
- (85) Yeniden satış fiyatının tespiti uygulamasının rekabet karşıtı etkilerinin özellikle yoğunlaşmış pazarlarda daha fazla olabildiği dikkate alındığında, ortaya çıkması muhtemel olan rekabeti kısıtlayıcı sonuçlara yer verilmesinde fayda görülmektedir. Ürün fiyatlarının yükselmesi, satış noktalarının sağlayıcılar üzerinde uygulayabilecekleri fiyat düşürme baskısının azalması, satış noktalarının tüketici tercihlerini yeniden satış fiyatı belirlenen ürünlere doğru yönlendirmesi, alt pazara düşük maliyetlerle ve düşük fiyatlarla girebilecek teşebbüslerin önünün tıkanması yeniden satış fiyatının belirlenmesi uygulamasının negatif etkilerindedir.

- (86) Önarastırma sürecinde gerçekleştirilen değerlendirme kapsamında SODA'da yapılan yerinde incelemede, SODA'nın bazik krom sülfat satışı yapan bayilerinin yeniden satış fiyatlarını belirlediği iddiasını destekleyen herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır. SODA'nın yetkili satıcıları olan HMK ve HERKİM ile yapılan görüşmelerde ve KAÇAR ile ARBA tarafından gönderilen cevabi yazılarda ise söz konusu iddianın aksine yetkili satıcıların satış fiyatlarını belirlemekte serbest oldukları ve SODA'nın satış fiyatının belirlenmesinde hiçbir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla SODA'nın, bayilerin yeniden satış fiyatlarını belirleyerek 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğini ortaya koyabilecek nitelikteki delillere ulaşamadığı, bu çerçevede Kanun'un 4. maddesi anlamında bir ihlalin söz konusu olmadığı ve şikâyetin reddedilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.
- (87) Şikâyet dilekçesinde yer alan 4054 sayılı Kanunun 9. maddesinin son fıkrası kapsamında ihlalden önceki durumu koruyucu geçici tedbir alınması talebinin de önarastırma kapsamında herhangi bir ihlal sonucuna ulaşılmadığından reddedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (88) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.